

glacier in Europe, a unique environment was created in which rare representatives of flora and fauna live. In particular, the flora of the Chornyi Lis includes 13 species of vascular plants from the Red Book of Ukraine and 13 species included in the list of vascular plants subject to protection in the Kirovograd region. This territory is home to 25 species of animals and birds from among the representatives of the Red Book of Ukraine, 118 are under the protection of the Bern Convention.

The issues of the history of the study of this region in the twentieth century and at the present stage are considered. For almost a century, specialists have covered the urgent problem of preserving the Chornyi Lis: in the 30s of the twentieth century it was proposed to create a nature reserve here; the Institute of Botany named after M.G. Kholodny of the National Academy of Sciences of Ukraine at the end of the twentieth century made a scientific description of the projected national natural park "Chornolesskaya-Dmitrievsky", and in 2002 the Kiev National University. Taras Shevchenko has developed a scientific ecological and economic substantiation of the creation of NPP "Chernoliskiy". A number of modern studies are also devoted to environmental activity on the territory of the Kirovograd region - these are the works of O. Helevera, A. Domaransky, A. Zarubina, V. Mirza-Sidenko, Yu. Onoyk, etc. Despite a large number of scientific works, forestry land use continues in this area with the use of final clearcuts, which destroy valuable landscapes.

Scientists N. Boki, I. Kozyr, A. Mogilov, A. Orlik, I. Petrenko, V. Romashko, A. Terenozhkin note that a significant number of archaeological objects are concentrated on the territory of the Chornyi Lis, which make it possible to recreate and comprehend the circumstances of the development of this region in ancient times, its cultural heritage. Archaeological excavations in Chernolesye have made it possible to explore about 50 monuments from different historical eras. Antiquities have been discovered here, representing periods of ancient, medieval and early modern history.

The work highlights the natural and historical and cultural recreational resources, the prospects for tourism activities, the creation of eco-trails, the organization of recreation and health improvement of the population. The creation of a national natural park will make it impossible for the processes of extinction of rare plant communities and species of flora and fauna from the Red Data Book, preserve unexplored archaeological and cultural-historical monuments; will contribute to important scientific research and the formation of the ecological network of Ukraine.

Key words: nature reserve fund, national natural park, Chornyi Lis.

Надійшла 17.10.2020р.

УДК 911:330.15

DOI:<https://doi.org/10.25128/2519-4577.20.1.23>

Мирослава ПИТУЛЯК, Микола ПИТУЛЯК, Надія СТЕЦЬКО, Мар'яна БАЗАН

АГРОЕКОЛОГІЧНИЙ СТАН ЗЕМЛЕКОРИСТУВАННЯ У КРЕМЕНЕЦЬКОМУ РАЙОНІ ТЕРНОПІЛЬСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Стаття присвячена вивченню сучасного стану земельних ресурсів Кременецького району. Проаналізовано структуру сільськогосподарських угідь і з'ясовано їх територіальні відмінності. Визначено показники агроекологічного стану земельних ресурсів району, які залежать від рівня сільськогосподарської освоєності. Досліджено антропогенний вплив на сільськогосподарське землекористування та екологічну стійкість земельних ресурсів району.

Ключові слова: земельні ресурси, екологічний стан, антропогенне навантаження, сільськогосподарські угіддя.

Постановка науково-практичної проблеми. Земельні ресурси є основою розвитку економіки країни, забезпечують стійкий розвиток держави. У сфері охорони земельних ресурсів повинен бути налагоджений державний контроль за раціональним використанням земель тому, що Україна є однією з найбагатших власників якісних земельних ресурсів.

Земельні ресурси, які є невід'ємною складовою життя і суспільного виробництва зазнають значного антропогенного навантаження, що призводить до погіршення їх екологічного стану. Проблема екологічного стану земельних ресурсів зумовлена також і тим, що

сільськогосподарські угіддя належать різним категоріям власників.

Останнім часом дослідження антропогенного навантаження та екологічного стану земельних ресурсів активно проводяться в багатьох регіонах України.

Актуальність і новизна дослідження. Актуальність теми дослідження пов'язана із змінами, які відбуваються у структурі земельного фонду Кременецького району, а саме скороченням площ сільськогосподарських земель і зміною їх цільового призначення. Частина таких земель дуже часто переводиться в інші категорії. Земельні ресурси району, які

використовуються для сільськогосподарського землекористування в процесі тривалого господарського використання зазнали значних змін, що призвело до зниження їх екологічної стійкості, розбалансованості структури землекористування.

Метою статті є вивчення, аналіз просторової структури та сучасного екологічного стану земельних ресурсів Кременецького району Тернопільської області.

Завдання статті – охарактеризувати особливості територіальної диференціації сільськогосподарського землекористування у Кременецькому районі; визначити і проаналізувати показники екологічного стану земельних ресурсів та основні напрями оптимізації землекористування у районі.

Аналіз публікацій за темою дослідження. Проблема землекористування та екологічного стану земельних ресурсів розглядається у багатьох працях вчених-географів, економістів, екологів. Теоретичні та методичні проблеми висвітлені в публікаціях Л.Я. Новаковсь-

кого, Д.С. Добряка, О.П. Канаша, В.В. Медведєва, Т.М. Лактіонової, С.П. Сонька, З.П. Паньківа та інших. Оцінка та аналіз екологічного стану земельних ресурсів представлені в дослідженнях Ю.О. Тараріко, А.М. Третьяка, О.О. Ракоїд, П.В. Писаренко, О.Л. Попової та інших. Детальні комплексні дослідження екологічного стану земельних ресурсів проводяться як в окремих регіонах України так і на всій її території. Авторами статті зазначена проблема також розглядалася в публікаціях (М.Р. Питуляк, М.В. Питуляк 2008, 2010, 2016, 2018 рр.).

Викладення основного матеріалу.

Паньків З.П. зазначає що «земельні ресурси забезпечують функціонування економіки та суспільства, є надійною основою соціально-економічного розвитку країни, є просторовою базою для розміщення та функціонування усіх з видів людської господарської діяльності, головним засобом виробництва в сільському і лісовому господарстві, в їхніх надрах сконцентровані усі поклади корисних копалин» [5].

Рис.1. Структура земельного фонду Кременецького району (побудовано за [3])

У сучасному розумінні земельні ресурси – це складне поняття, до якого умовно належить визначення «природно-соціальне утворення», що характеризується ознаками просторового та інтегрального ресурсів – протяжністю, рельєфом, надрами, водами, ґрунтовим покривом, рослинністю, іншою біотою, а також є об'єктом господарської діяльності й розселення, визначає екологічні умови життя людей. Земельні ресурси – сукупні ресурси земної території як просторового базису господарської діяльності і розселення людей, засобу виробництва, її біологічної продуктивності та екологічної стійкості середовища життя [2].

Кременецький район розташований у північній частині Тернопільської області у зоні широколистяних лісів Волино-Подільської височини. Межує на півдні, південному сході зі Збарзьким та Лановецьким, сході – Шумським районами Тернопільської області, заході – Бродівським районом Львівської області, півночі – Дубенським та Радивилівським районами Рівненської області.

За даними Головного управління держгеокадастру в Тернопільській області загальна площа земель району становить 91754 га, з них на землі сільськогосподарського призначення припадає 67096,24 га. Землі лісового фонду

становлять 16784,48 га, забудовані землі – 4181,50 га, відкриті заболочені землі – 217,77 га, відкриті землі без рослинного покриву або з незначним рослинним покривом – 2612,90 га, 861,11 га перебуває під водою. Територія району характеризується високим показником сільськогосподарської освоєності (71,46%). Найбільша частка в структурі земельного фонду припадає на землі сільськогосподарського призначення. У структурі сільськогосподарських земель району найбільшу площу займають сільськогосподарські угіддя. Їх площа в межах району становить 65563,97 га, і це відповідно – 97,71% від площі земель сільськогосподарського призначення та

71,46% від загальної площі земель району. Найбільші площі сільськогосподарських угідь в межах району зосереджені в Білокриницькій – 3123,34 га (61% від загальної площі земель сільської ради), Ридомильській – 3170,81 га (86%), Будківській – 3422,43 га (85%) сільських радах (рис. 3).

У структурі сільськогосподарських угідь Кременецького району найбільшу частку займають орні землі – 77,11%. У районі велика частка сіножатей і пасовищ (1,29% і 13,3% від сільськогосподарських угідь відповідно), які слугують природною кормовою базою для тваринництва (рис. 2).

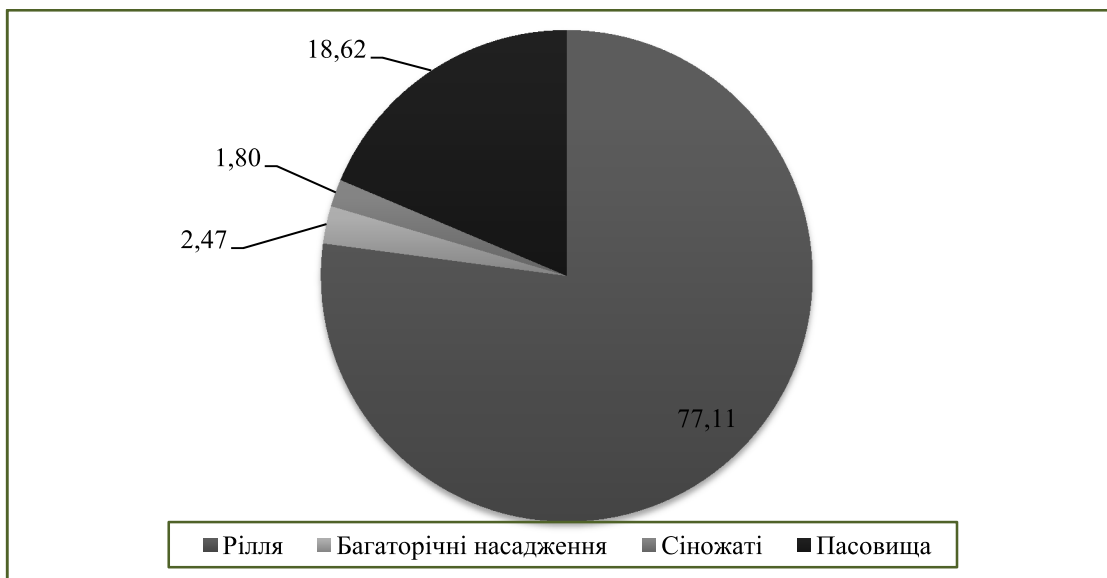

Рис. 2. Структура сільськогосподарських угідь Кременецького району (побудовано за [3])

Сільськогосподарські угіддя – структурна складова земель сільськогосподарського призначення, під якими розуміють більшість вчених, в першу чергу, рілля (орні землі), а також землі під багаторічними насадженнями (садами, виноградниками тощо), сіножатями, пасовищами, перелогами [5].

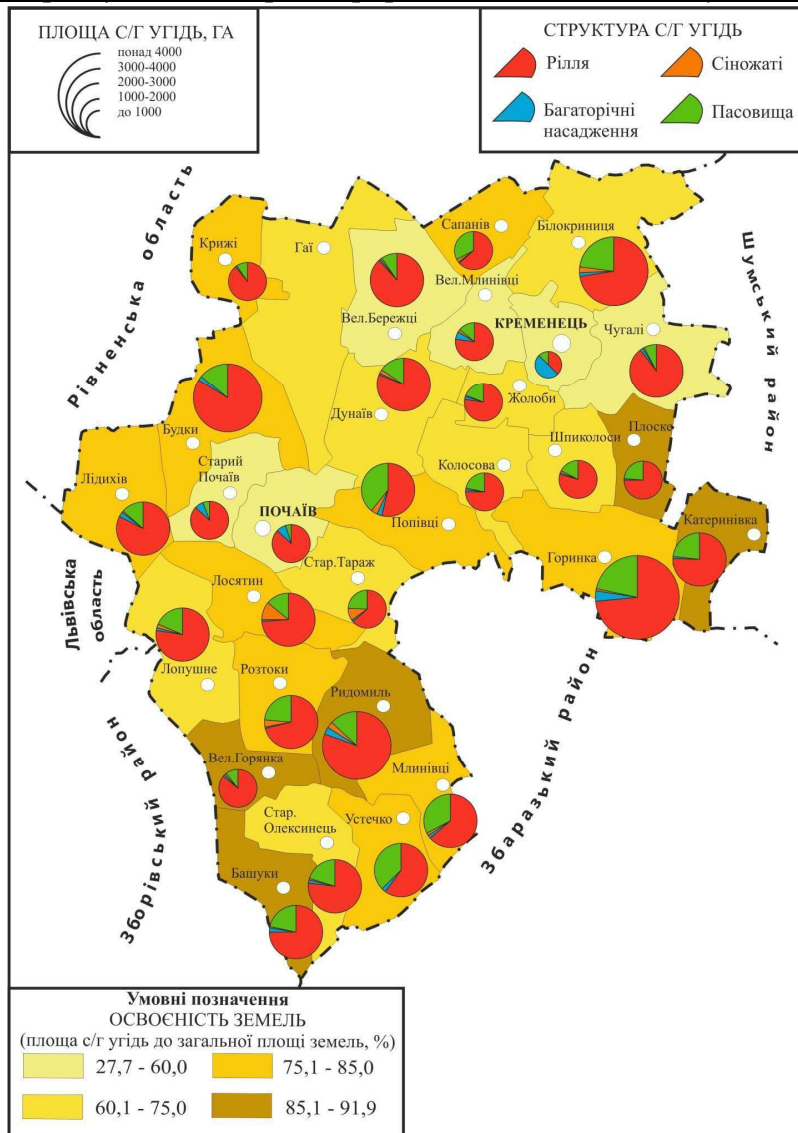
Частка сільськогосподарських угідь Кременецького району від загальної площі земель району становить 71,5%. Цей показник на 4,4% менший від обласного, і на 2,8% менший від середнього для України значення.

Проте сільськогосподарська освоєність території району суттєво відрізняється. Особливо велика частка сільськогосподарських угідь характерна для південних, південно-західних та східних частин району. Тут вона сягає свого найбільшого значення – більше 90% (Великогорянська та Катеринівська сільські ради) та більше 85% (Ридомильська, Плосківська та Башуківська). Суттєво нижчі показники на півночі району у

Великолинівецькій, Великобережечькій, Старопочаївській, Чугалівській сільських радах, Кременецькій та Почаївській міських радах (рис. 3) такі відмінності пов'язані із природними особливостями.

У структурі сільськогосподарських угідь Кременецького району найбільшу частку займають орні землі – 77,11%. (рис. 2.), що на 4,8% менше від середнього показника по області (81,9%) та на 1,3% менше від середнього для України значення (78,4%).

Для аналізу екологічного стану земельних ресурсів нами визначено показник розораності досліджуваної території в розрізі адміністративних утворень. Найбільша розораність (більше 90%) характерна для Гаївської, Чугалівської, Крижівської, Великобережечької сільських рад; найменша (менше 70%) – для Старотараської, Сапанівської, Млиновецької, Устечківської, Попівцівської сільських рад та міста Кременець (рис. 4).

Рис. 3. Структура сільськогосподарських угідь і освоєність земель Кременецького району

Розораність району не є дуже високою. Якщо порівняти її з іншими районами, то Кременецький район за площею ріллі займає одне з останніх місць в області. В останні роки спостерігається тенденція зменшення кількості ріллі, що пов'язано з розпаюванням земельних ділянок і збільшенням кількості необроблюваних земель, які перетворюються у пасовища. Наприклад, частка ріллі в 2012 році в межах району становила 90,7%, а на даний час – 77,11%; частка пасовищ в 2012 році складала 5,5%, а на даний час – 18,62%. Тобто можна сказати, що становище із розораністю району покращується, адже зменшується площа ріллі, а збільшується площа пасовищ і лісів.

Для оцінки ступеня екологічної стабільності територіальної структури Кременецького району та стійкості земельних угідь до антропогенного навантаження нами було використано методику А. М. Третяка [6]. При цьому

виконується розрахунок двох інтегральних показників: коефіцієнта екологічної стабільності території Кес та коефіцієнта антропогенного навантаження Кан.

За визначеними показниками екологічної збалансованості територій та рівнем антропогенного навантаження проведено аналіз та ранжування адміністративно-територіальних одиниць Кременецького району. Враховуючи оцінку екологічної стабільності та рівень антропогенного навантаження, особливості їх територіальної диференціації у Кременецькому районі виділено 4 групи територій (рис. 5).

Першу групу складають екологічно нестабільні території з підвищеним рівнем антропогенного навантаження, які займають 24,26% площі району (8 сільських рад). Особливо низьким коефіцієнтом екологічної стабільності території характеризуються такі сільські ради,

як Великогорянська (0,21), Крижівська (0,26) та Ридомільська (0,28). У цих же сільських радах спостерігається надто підвищений рі-

вень антропогенного навантаження: 3,85, 3,77 і 3,70 відповідно.

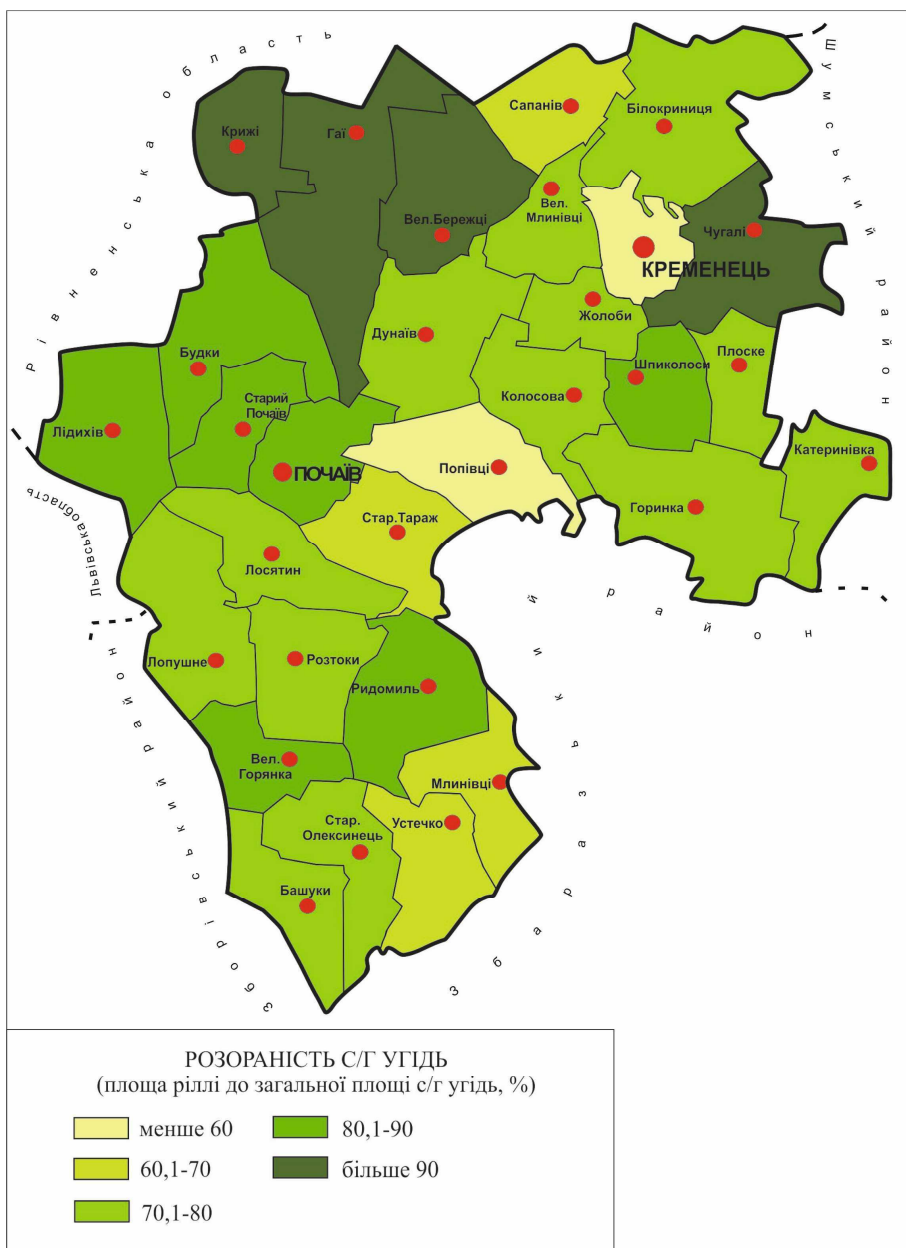

Рис. 4. Розораність земель Кременецького району

Друга група адміністративних утворень характеризується підвищеним рівнем антропогенного навантаження і нестійкою екологічною стабільністю (0,34-0,50). До неї увійшли стабільно нестійкі території, які займають 52,3% площі району (16 сільських рад), які розміщені переважно в південній, центральній і північно-східній частинах району.

До третьої групи увійшли стабільно нестійкі території (3 сільських ради) з середнім рівнем антропогенного навантаження, які займають незначну площу в районі - 17,14%.

До четвертої групи належать території середньостабільні з середнім рівнем антропо-

генного навантаження. Вони є найбільш сприятливими за оцінкою екологічної стабільності і антропогенного навантаження (Великобережечька та Старопочаївська сільські ради), які займають 6,31% загальної території району. Земельні угіддя, які знаходяться у підпорядкуванні Старопочаївської сільської ради мають найвищий коефіцієнт екологічної стабільності ($K_{ec} = 0,52$), та середній рівень антропогенного навантаження ($K_{an} = 2,9$). В межах цих сільських рад є значні площі зайняті екологічно стабільними землями – лісами, болотами, та шквальними ландшафтами.

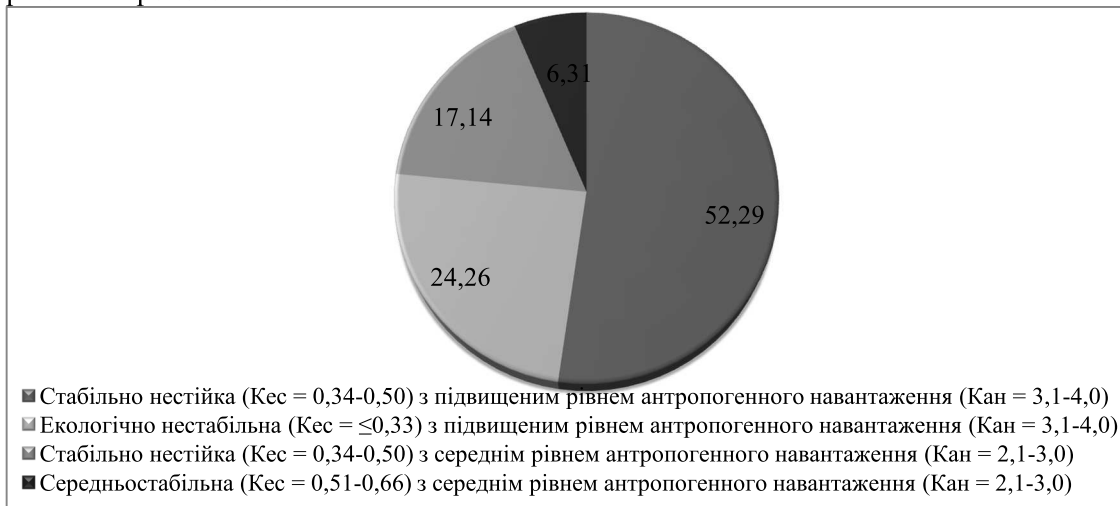
Низьку екологічну стійкість ландшафтів

Кременецького району можна пояснити високим рівнем сільськогосподарської освоєності (71,46%) та розораності с/г угідь (77,11%). У результаті проведених нами досліджень виявлено, що середній коефіцієнт екологічної стабільності Кременецького району складає 0,40. Це характеризує район як стабільно нестійкий. Коефіцієнт антропогенного навантаження Кременецького району складає 3,28 (середній показник по Україні – 3,42), що свідчить про підвищений рівень антропогенного навантаження

на території.

Висока сільськогосподарська освоєність значної частини території району може призвести, і вже в певній мірі призводить, до деградації ґрунтів, а саме до ерозії, перезволоження, заболочення, агрохімічної розбалансованості, забруднення пестицидами та гербіцидами, і як наслідок – виснаження ґрунтового покриву, зниження екологічної стійкості та економічної продуктивності земельних угідь.

Рис. 5. Оцінка екологічної стабільності та антропогенного навантаження площ угідь Кременецького району (%%)

На сьогодні у районі виникає необхідність запровадження ефективних заходів щодо використання й охорони земель, які включають у себе забезпечення оптимального розподілу земель різного цільового використання між галузями виробництва, а також максимальне збереження родючості земель сільськогосподарського призначення та їх раціональне використання.

Основними заходами, які спрямовані на вилучення деградованих земель із сільськогосподарського використання, на збереження і відтворення ґрунтів, підвищення родючості земель, охорону навколишнього середовища від забруднення, збереження природних комплексів є: залуження сильно еродованих земель; створення необхідної кількості водорегулювальних і полезахисних лісосмуг, насаджень уздовж річок та навколо водойм, суцільних насаджень на деградованих ґрунтах; створення санітарно-захисних зон навколо господарських та інших об'єктів; формування системи гідротехнічних протиерозійних споруд (стави, вали, канали, тераси тощо); збільшення площ території та об'єктів природно-заповідного фонду, а також еколого-стабілізуючих угідь.

Висновки та перспективи використан-

ня результатів дослідження. На основі проведення дослідження територіальної диференціації сільськогосподарського землекористування у Кременецькому районі з'ясовано, що: структура земель сільськогосподарського призначення території є неоднорідною; найбільша частка сільськогосподарських угідь припадає на рілля – 77,1%, на пасовища припадає 18,6%, угідь. Найменшу частку у структурі сільськогосподарських угідь району займають сіножаті – 1,8%, та багаторічні насадження – 2,4%. Це свідчить про високу сільськогосподарську освоєність (71,46%) та нераціональне використання земельного фонду району. Найвища сільськогосподарська освоєність – більше 90% у таких сільських радах – Великогорянській та Катеринівській, що пов'язане із природними особливостями.

На основі показників екологічної стабільності території та антропогенного навантаження виділено чотири групи територій – екологічно нестабільні території з підвищеним рівнем антропогенного навантаження, які займають 24,26% площі району, з підвищеним рівнем антропогенного навантаження і нестійкою екологічною стабільністю – 52,3% площі району, третя група – стабільно нестійкі

території з середнім рівнем антропогенного навантаження, які займають незначну площу в районі – 17,14%, до четвертої групи належать території середньо-стабільні з середнім рівнем антропогенного навантаження, які займають 6,3% загальної території району.

Проблема екологічного стану земельних ресурсів є актуальною для новостворених територіальних громад, так як від якості ґрунтів і сільськогосподарських земель залежить рівень їх економічного розвитку.

Література:

1. Базан М. Земельні ресурси Кременецького району: їх структура і оптимізація використання // Студентський науковий вісник. Тернопіль, 2017. Випуск № 41. С. 98-101.
2. Гавриленко О.П. Екогеографія України: Навч. посіб. К., 2008. 646 с
3. Головне управління Держгеокадастру у Тернопільській області. [Електронний ресурс] / Офіційний веб-сайт. – Режим доступу: <http://ternopilska.land.gov.ua>
4. Кіпчач Ф. Землі України: категорії, право власності, стан використання, охорона: навч. посібни. Львів, 2010. 240 с.
5. Паньків З. П. Земельні ресурси. навч. посібник. Львів, 2008. 272 с.
6. Третяк А. М., Третяк Р. А., Шквар М. І. Методичні рекомендації з оцінки екологічної стабільності агроландшафтів та сільськогосподарського землекористування. К., 2011. 15 с.
7. Питуляк М.Р., Базан М. Особливості земельних ресурсів та землекористування у Кременецькому районі // Природні ресурси регіону: проблеми використання, ревіталізації та охорони: матеріали III-ого міжнародного наукового семінару – Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2018. – С. 292-296.
8. Питуляк М.Р., Питуляк М.В. Земельно-ресурсний потенціал Тернопільської області та ефективність його використання в сучасних умовах господарювання. //Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: географія. Тернопіль, 2018. №1 (випуск 44). С.190-196.

References:

1. Bazan M. Zemelni resursy Kremenetskoho raionu: yikh struktura i optymizatsiia vykorystannia // Studentskyi naukovyi visnyk. Ternopil, 2017. Vypusk № 41. S. 98-101.
2. Havrylenko O.P. Ekoheohrafiia Ukrainy: Navch. posib. K., 2008. 646 s
3. Holovne upravlinnia Derzhheokadastru u Ternopilskii oblasti. [Elektronnyi resurs] / Ofitsiyni veb-sait. – Rezhym dostupu: <http://ternopilska.land.gov.ua>
4. Kiptach F. Zemli Ukrainy: katehorii, pravo vlasnosti, stan vykorystannia, okhorona: navch. posibny. Lviv, 2010. 240 s.
5. Pankiv Z. P. Zemelni resursy. navch. posibnyk. Lviv, 2008. 272 s.
6. Tretiak A. M., Tretiak R. A., Shkvar M. I. Metodychni rekomendatsii z otsinky ekolohichnoi stabilnosti ahrolandshaftiv ta silskohospodarskoho zemlekorystuvannia. K., 2011. 15 s.
7. Pytuliak M.R., Bazan M. Osoblyvosti zemelnykh resursiv ta zemlekorystuvannia u Kremenetskomu raioni // Pryrodni resursy rehionu: problemy vykorystannia, revitalizatsii ta okhorony: materialy III-oho mizhnarodnoho naukovo seminaru – Lviv: Vydavnychiy tsentr LNU imeni Ivana Franka, 2018. – S. 292-296.
8. Pytuliak M.R., Pytuliak M.V. Zemelno-resursnyi potentsial Ternopilskoii oblasti ta efektyvnist yoho vykorystannia v suchasnykh umovakh hospodariuvannia. //Naukovi zapysky Ternopilskoho natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni Volodymyra Hnatiuka. Serii: heohrafiia. Ternopil, 2018. №1 (vypusk 44). S.190-196.

Аннотация:

Мирослава Питуляк, Микола Питуляк, Надежда Стецко, Марьяна Базан АГРОЭКОЛОГИЧЕСКОЕ СОСТОЯНИЕ ЗЕМЛЕПОЛЬЗОВАНИЯ В КРЕМЕНЕЦКОМ РАЙОНЕ ТЕРНОПОЛЬСКОЙ ОБЛАСТИ

Статья посвящена изучению современного состояния земельных ресурсов Кременецкого района.

На основе проведения исследования территориальной дифференциации сельскохозяйственного землепользования в Кременецком районе можно сделать выводы: структура земель сельскохозяйственного назначения территории Кременецкого района является неоднородной; наибольшая часть сельскохозяйственных угодий приходится на пашню – 77,1%, на пастбища приходится 18,6% угодий. Наименьшую часть в структуре сельскохозяйственных угодий района занимают сенокосы – 1,8% и многолетние насаждения – 2,4%. Это свидетельствует о высокой сельскохозяйственной освоенности (71,46%) и нерациональном использовании земельного фонда района.

Определены показатели агроэкологического состояния земельных ресурсов района, которые зависят от уровня сельскохозяйственной освоенности. Исследовано антропогенное влияние на сельскохозяйственное землепользование и экологическую стойкость земельных ресурсов района. На основе показателей экологической стабильности территории и антропогенной нагрузки выделены четыре группы территорий с разным уровнем антропогенной нагрузки и экологической стабильности. Значительная часть территории района (76,6%) характеризуется повышенным уровнем антропогенной нагрузки и низкой экологической стабильностью.

В результате проведенных нами исследований выявлено, что средний коэффициент экологической стабильности Кременецкого района составляет 0,40. Это характеризует район как стабильно неустойчивый. Коэффициент антропогенной нагрузки Кременецкого района составляет 3,28 что свидетельствует о повышенном уровне антропогенной нагрузки на территорию.

Проблема экологического состояния земельных ресурсов является актуальной для территориальных общин так как от качества почв и сельскохозяйственных земель зависит уровень их экономического развития.

Ключевые слова: земельные ресурсы, экологическое состояние, антропогенная нагрузка, сельскохозяйственные угодья.

Abstract:

Myroslava Pytuliak, Mykola Pytuliak, Nadia Stetsko, Mariana Bazan. AGRICULTURAL STATE OF THE LAND USE IN KREMENETS, TERNOPIIL REGION

This article has been devoted to investigating the modern state of land resources of Kremenets region. The following conclusions, based on the territory contrast research, can be made: the structure of Kremenets region agricultural use lands is not homogeneous; ploughed fields take the largest part of lands for agriculture use – 77.1%; and pasture lands – 18.6%. In the amount of agriculture lands the least is for hay field – 1.8% and perennial plantings – 2.4%. Those results which have been received may show high level of agricultural utilization (71.46%) and irrational use of the region land reserves.

The level of the land utilization within the region differs a lot. Especially large part of agricultural lands is common for southern, southern-west and eastern parts and here the level of land utilization reaches more than 90% (Velyka Horianka and Katerynivka village councils) and more than 85% in Rydomyl, Ploske and Bashuky). The numbers in northern parts are significantly lower – the peculiarities in Velyki Mlynivtsi, Velyki Berzhtsi, Staryi Pochaiv and Chyhali village councils and Kremenets and Pochaiv town councils are due to natural conditions.

The area of the region is peculiar because of high level of the land utilization (71.46%). In the land reserves structure the largest part is taken by the lands of agricultural use. In the structure of the agriculture lands the largest area is taken by farming lands. It's 65563, 97 ha and 97.71% of lands of agriculture use and 71.46% of total land area of the region respectively. The largest area of farming lands is based in Bilokrynytsia – 3123,34 ha (61% of total lands of the village council), Rydomyl – 3170,81 ha (86%), Budky – 3422,43 ha (85%).

The index-numbers of agricultural state of land reserves of the region have been defined, which depend on the level of the agricultural land utilization. The anthropogenic impact on the agricultural land use and environmental stability has been studied. Based on the index-numbers of environmental stability of the territory and man-caused load the four groups have been defined, depending on the level of the environmental stability and anthropogenic change. Considerable part of the region is characterized by the high level of man-caused load and low environmental stability.

Low environmental stability of Kremenets region landscapes can be explained by the high level of the agricultural utilization (71.46%) and ploughed up lands (77.11%). As our research has showed, the average coefficient of the environmental stability in Kremenets region is 0,40, which means that the region is steadily unstable. The coefficient of the man-cause load in Kremenets region is 3.28 which shows the high level of man-caused load over the area.

The man-cause load on the environment of the Kremenets region during many decades has caused the sufficient damage on the soil coverage. The analysis of the current state of the land resources in the region shows the deep soil degradation, which can be seen the most through enlargement of the eroded lands. The area of the ploughed fields under the water erosion is 16.7 thousands ha, which is 49.9% of total area of farm lands in the region. Farm lands include eroded lands on low level – 8.3 thousands ha (24.8%) average level – 7.5 thousands ha (22.5%), high level – 862 ha (2.6%).

The problem of ecological state of the land resources is essential for newly established local communities, as the economic development level depends on the soil quality.

Currently, the region needs implementing serious issues as for using and saving lands, which include optimal allocation of lands of different use among the production branches and maximum conservation of agricultural lands soil fertility and its sustainable utilization.

Key words: land resources, environmental state, man-caused load, farming land.

Надійшла 23.10.2020р.